

ბერძენთა რეპრეზენტაცია როზერ დე კლარის ქრონიკაში

მარიამ ვეკუა

*სამაგისტრო ნაშრომი წარმოდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე შუა საუკუნეების კვლევების
მაგისტრის ხარისხის მინიჭების მოთხოვნის შესაბამისად*

შუა საუკუნეების კვლევები (ენა, ლიტერატურა, ისტორია,
ფილოსოფია, ხელოვნების ისტორია, რელიგია)

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: მანანა ჯავახიშვილი, ასოცირებული
პროფესორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, 2022

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებათა
და ხელოვნების ფაკულტეტის დეკანს, ბატონ გიორგი გვალას
ამავე ფაკულტეტის შუა საუკუნეების
კვლევების მაგისტრანტის
მარიამ ვეკუას

განაცხადი

ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების
მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ
მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენებული ან ციტირებული სათანადო
წესების შესაბამისად.

მარიამ ვეკუა

2022

აბსტრაქტი

ადამიანს უძველესი დროიდან აწუხებს კითხვები „საკუთრისა“ და „სხვისი“ საზრისის შესახებ - რით არის გამოწვეული საზოგადოებების განსხვავებულობა, მრავალფეროვნება და როგორ ყალიბდებიან თავად ამ სოციუმში სრულიად განსხვავებული ადამიანები. ყველა ცივილიზაციამ, ეპოქამ თუ რელიგიამ ამ კითხვას განსხვავებულად გასცა პასუხი, რაც ისტორიოგრაფიაშიც მკაფიოდ აისახა. გამონაკლისი არც შუა საუკუნეები ყოფილა. ამ პერიოდში ადამიანის იდენტობას მეტწილად რელიგიური ფაქტორი განისაზღვრავდა. შესაბამისად, „სხვისი“ შეცნობა მის რწმენაზე დაკვირვებით იწყებოდა.

ჩვენი ნაშრომის მიზანია, როგორ დე კლარის ქრონიკის - „კონსტანტინოპოლის დაპყრობის“ მიხედვით განვსაზღვროთ, როგორ ხდება ბერძნების, როგორც „სხვების“ რეპრეზენტაცია ავტორის მიერ; ლათინი ავტორის თვალთ შევხედოთ ბერძნებს და გამოვიტანოთ დასკვნები, თუ რა განწყობა ჰქონდათ დასავლელ ქრისტიანებს მათ მიმართ; აგრეთვე, გავარკვიოთ, გამოხატავს თუ არა ავტორი თავისი სოციუმის პოზიციას; დევიაციური ლაშქრობის ფონზე როგორ აღწერს ფრანგი ჯვაროსანი ბერძნებს და რით აიხსნება მისი ამგვარი შეფასება.

მსოფლიო ისტორიაში ცივილიზაციის განვითარებასთან ერთად განსხვავებული ხალხისადმი ინტერესი იზრდება. ევროპაში ამ საკითხის აქტუალობა ჯერ კიდევ ანტიკურ დროში დადგა, შემდეგი ოპოზიციით - „ელინები-ბარბაროსები“, რაც ბერძნულ კულტურას დანარჩენ სამყაროს უპირისპირებდა. „ბარბაროსებში“ ისინი მოიაზრებდნენ ყველა იმ ხალხებს, რომელთაც არ სურდათ ელინური კულტურის მიბადება. შუა საუკუნეებში მთავარი ოპოზიცია „წარმართობა-ქრისტიანობა“ გახდა, თუმცა თავად საქრისტიანოც დაიყო აღმოსავლეთად და დასავლეთად. შიდა დაპირისპირებებმა და ძალაუფლებისკენ მარადიულმა ლტოლვამ ორი რელიგიური მიმართულების აღმსარებლები სამუდამოდ დაუპირისპირა ერთმანეთს. ამ განწყობის ჩამოყალიბებაში კი ერთ-ერთი მთარი როლი სწორედ მეოთხე ჯვაროსნულმა ლაშქრობამ ითამაშა. ვითარება უფრო დაიძაბა და რელიგიური კონფლიქტიც გამწვავდა. შესაბამისად, დღემდე ძალიან აქტუალურია მათი გამომწვევი მიზეზებისა და შედეგების ძიება .

რობერ დე კლარის ქრონიკა ბევრი მეცნიერის დაკვირვების საგანი ყოფილა, თუმცა კვლევის ჩვენეული მულტიდისციპლინარული მიდგომა სიახლეა ქართულ ისტორიოგრაფიაში. წყარო თავად გვცემს პასუხებს კითხვებზე, რომლებიც თანამედროვე ისტორიოგრაფიამ დასვა შუა საუკუნეების პერიოდში „სხვისი“ ხატის ძიების დროს.

წყაროს ანალიზის შედეგად გაირკვა, რომ რობერ დე კლარისთვის ბერძნები „სხვები“ არიან - განსხვავებული ხალხი, რომელიც მდიდარ მიწაზე ცხოვრობს, მაგრამ ამას ვერ აფასებს. ავტორი ამ ხალხის შეფასებისას ძალიან კრიტიკული და მიკერძოებულია. ის ცდილობს, მაქსიმალურად დააყენოს ბერძნები, რათა ამ უსამართლო ლაშქრობას გამართლება მოუძებნოს. ამის მიუხედავად, ტექსტში მაინც გვხვდებიან ბერძნები დადებით კონტექსტში, თუმცა ამას რობერ დე კლარი საკუთარი ინტერესების, პილიგრიმთა გამასამართლებლად და ბერძენთა დასამცირებლად იყენებს. შეიძლება ითქვას, რომ ავტორი მეტ სენტიმენტებს უბრალო ხალხის მიმართ გამოხატავს. ამას კი რამდენიმე მიზეზი შეიძლება ჰქონდეს - რობერ დე კლარი იცის, რომ ეს ლაშქრობა უსამართლოა და ამასთან, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ავტორი თავადაც დაბალი ფენის წარმომადგენელია.

ჩვენ მიერ გამოტანილი დასკვნები მთლიანად ეყრდნობა ტექსტს - რა თქმა უნდა, ავტორის წარმომავლობისა და პოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებით.

ძირითადი საძიებო სიტყვები: რობერ დე კლარი; კონსტანტინოპოლი; მეოთხე ჯვაროსნული ლაშქრობა; „სხვა“;

Abstract

People have been concerned with questions about “their” and “the other’s” meaning since an ancient era – what causes dissimilitude and diversity of societies and how people, who are absolutely different from each other, mature in this society. Every civilization, era or religion answered this question in a different way, which was also clearly depicted in historiography. The Middle Ages was not an exception. At that time, a person’s identity was mostly determined by a religious factor. Accordingly, cognition of another person begun by observing his belief.

The purpose of our paper is to determine how Greeks are represented as “others” by the author according to Robert de Clary’s chronicle – “The Conquest of Constantinople”; we aim to see Greeks through a Latin author’s eyes and conclude what kind of attitude Western Christians had towards them; Also, we need to find out whether the author expresses his society’s opinion; how the French crusader describes Greeks against a background of deviant march and how his such assessment can be explained.

In world history, interest towards different people increases with the development of civilization. This issue became topical as far back as ancient times with the following opposition – “Hellenes-Barbarians”, which made Greek culture go against the rest of the world. They considered all those peoples to be “Barbarians”, who did not want to imitate Hellenic culture. In the Middle Ages “Heathenism-Christianity” became the main opposition, however, Christendom itself split up into east and west. Internal confrontations and everlasting aspiration for power made confessions of two religious orientations be in opposition to each other forever. The fourth crusade played one of the most important roles in the formation of such attitude. The situation became more tense and the religious conflict aggravated. Accordingly, the search for their causes and results are highly topical even today.

Robert de Clary’s chronicle was the observed of many scholars, however, our multidisciplinary approach to an investigation is an innovation in Georgian historiography. The source itself replies to our inquiries, which were asked by modern historiography in the Middle Ages while searching for “somebody’s” image.

As a result of source analysis, it was proved that Greeks are “others” for Robert de Clary – different people who live on the rich land, but they do not appreciate it. The author is too

critical and subjective while assessing these people. He tries his best to disparage Greeks in order to find a justification for this unfair march. Nevertheless, Greeks still appear in a positive context according to the text, but Robert de Clary uses this method in favor of his interest, to justify pilgrims and disparage Greeks. It can be said, that the author expresses more sentiments to common people. It can have several reasons – Robert de Clary knows that this march is unfair, and moreover, it must also be mentioned, that the author is a member of low social class too.

The conclusions, drawn by us, are entirely based on the text – of course, by considering the author's origin and political situation.

Key words: Robert de Clary; Constantinople; "The Fourth Crusade"; "The other";